

13. února 1999
památka bl. Jordána Saského

DOPIS BRATRŮM A SESTRÁM V POČÁTEČNÍ FORMACI

Fr. Timothy Radcliffe OP

FORMACE BRATRŮ

„Počáteční formace nabízí něco nesnadného a napínavého: závisí na ní samotná budoucnost poslání Řádu.“ Těmito slovy zahájili naši bratři na Generálním kapitule řádu ve svaté Sabině uvedení *Knihy o formaci pro potřeby dominikánů, kteří se nějakým způsobem věnují počáteční formaci*. Kniha shrnuje nejnovější řádové texty o počáteční formaci bratrů. Další knihy se pak samozřejmě budou zabývat výslovněji počáteční formací mnišek, laiků a sester a stálou formací.

Tato kniha vyjde v červnu a bude v jednom svazku zahrnovat hlavní dokumenty týkající se počáteční formace, které se objevily během několika posledních let: *Ratio Formationis Generalis*, *Dopisy magistra řádu*, texty generálních kapitul od roku 1980 a úryvky z některých zpráv magistra řádu. Dále bude v knize uveden seznam nejnovějších církevních dokumentů týkajících se formace řeholníků.

Následující dopis bratrům a sestrám v počáteční formaci napsaný magistrem řádu slouží zároveň jako předmluva této knihy. Utvvrzuje v přesvědčení ze strany magistra řádu a jeho poradců, že formace je nyní v řádu velmi významná.

IDI vydá v červnovém čísle další informace o způsobu objednání nové knihy o formaci a způsobu platby. Kniha je k dispozici v angličtině, francouzštině a španělštině.

Thomas McCarthy OP, generální sekretář

DOPIS BRATRŮM A SESTRÁM V POČÁTEČNÍ FORMACI

Obsah:

1. „Koho hledáš?“
2. „Jdi za mými bratry“
 - Různé pohledy na bratrský život
 - Mluvení a naslouchání
 - Být silný a slabý
 - Věrnost a láska bratrů
3. „Viděla jsem Pána“
 - Slovo soucitu
 - Slovo života
 - Slovo, které jsme obdrželi
 - Sdílené slovo
4. Závěr

Drazí bratři a sestry ve svatém Dominiku,

jste Božím darem řádu, a Stvořitele uctíváme tím, že jeho dary vítáme. Musíme to udělat tak, že vám poskytneme co možná nejlepší formaci. Budoucnost řádu na ní závisí, proto generální kapitula řádu tráví tolik času diskusí o formaci. Během několika posledních let řád předložil výborné dokumenty o formaci a tak místo psaní dlouhého dopisu o formaci a opakování všeho toho, co bylo řečeno, myslel jsem, že bude lepší, když všechny tyto dokumenty budou sebrány, abyste je vy a vaši formátoři mohli snáze studovat. Přeji si však také oslovit přímo vás, moji bratři a sestry, kteří jste na počátku svého dominikánského života, protože vím, že někteří vaši formátoři vám mohou koukat přes rameno. Budu hovořit o formaci bratří, protože o ní vím nejvíce. Doufám, že se to také bude týkat zkušeností sester.

Jednou z největších radostí mých řádových vizitací jsou setkání s vámi. Jsem dojat vaším nadšením pro řád, touhou studovat a kázat, pravou dominikánskou radostí. K formaci však také patří chvíle bolesti, zmatku, deprese a ztráty smyslu. Někdy se tážete, proč jste tady a zda máte zůstat. Takovéto chvíle jsou důležitou a bolestnou součástí formace během vašeho dominikánského růstu. Jestliže chybí, formace se vás hluboce nedotkne.

Formace v naší tradici není pasivní záležitostí, která jen vyprodukuje nějaký standardní produkt, v tomto případě „nějakého dominikána“. My vás provázíme, když svobodně odpovídáte na trojitě volání: volání vzkříšeného Pána, který vás zve k následování, volání bratří a sester, kteří vás zvou, abyste se stali jedním z nich, a volání vymezené požadavky poslání. Pokud na tyto požadavky odpovíte úplně a štědře, pak se změníte. Máte se plně spolehnout na Pána, který dává vzkříšení. To bude jak bolestné, tak osvobozující, jak napínavé, tak děsivé. Zformuje vás to jako osobu, kterou Bůh volá. Je to proces, který bude pokračovat po celý váš dominikánský život. Roky počáteční formace jsou pouhým začátkem. Píši vám tento dopis, abych vám pro tuto cestu nabídl povzbuzení. Nevzdávejte se, když je to těžké!

Pro prozkoumání tohoto tématu jsem si vybral text o setkání Marie Magdalény, patronky řádu, s Ježíšem v zahradě (Jan 20, 11–18).

1. „KOHO HLEDÁŠ?“

Když Ježíš potkal Marii Magdalénu, zeptal se jí: „Koho hledáš?“ Náš život v řádu začíná podobnou otázkou, když děláme na zemi prostraci: „Co žádáš?“ Je to otázka, kterou Ježíš klade učedníkům na začátku evangelia.

Do řádu musíte přijít s hladovým srdcem, ale proč? Protože jste nedávno poznali evangelium a přejete si je sdílet s ostatními? Protože jste potkali nějakého dominikána, kterého obdivujete a chcete napodobit? Chcete utéct ze světa komplikací, od bolesti provázející lidské vztahy? Protože jste se vždy chtěli stát knězem a přesto cítíte, že potřebujete společenství? Protože byste se rádi poznali smysl svého života a přejete si objevit jej s námi? Koho hledáte? Co hledáte? Nejsme schopni odpovědět vám na tyto otázky, ale můžeme být spolu s vámi, když se s nimi vyrovnáváte, a pomáhat vám najít poctivou odpověď.

Během našeho dominikánského života se odpovědi na tyto otázky mohou měnit. Důvody, které nás přivedly do řádu, nemusí být totožné s důvody, pro které zůstáváme. Když jsem já vstoupil do řádu, byl jsem především přitahován hladem po porozumění víře. Heslo řádu, *Veritas*, mne přitahovalo. Pochyboval jsem o tom, zda budu kdy mít odvahu ke kázání. Později jsem zůstal, protože mne tato touha posedla. Někdy nám vůbec nemusí být jasné, proč jsme stále zde a po čem toužíme. Nemusíme lpět na ničem víc než na nejasném pocitu, že tohle je to, k čemu jsme byli povoláni. Většina nás nakonec zůstane, protože jako Marie Magdaléna v zahradě hledáme Pána. Povolání je

příběhem touhy, hladu. Zůstáváme, protože jsme posedlí láskou, a ne příslibem osobního naplnění nebo kariéry. Eckhart říká: „Láska se podobá rybářskému háčku. Rybář nemůže rybu dostat, dokud se nezachytí na háčku. Ten, který visí na tom háčku, je chycen tak rychle, že nohy, ruce, ústa, oči, srdce a vše, co tuto osobu tvoří, patří pouze Bohu. Jen si dávejte pozor na ten háček, abyste byli tak pozhnaně chyceni, protože čím více jste chyceni, tím jste svobodnější“ (M. Walshe: Meister Eckhart, Vol. 1, London, str. 46–47). Snad zjistíte, že opravdu hledáte vzkříšeného Pána, ale jste povoláni najít jej jinou formou života, možná jako ženatý či vdaná. Snad vás Bůh povolal na chvíli do řádu, aby vás připravil na kázání jiným způsobem.

Radost tohoto velikonočního setkání je srdcem dominikánského života. Je to štěstí, o které se dělíme, když kážeme. Ale v tomto štěstí můžeme růst jedině tehdy, když projdeme okamžiky ztráty. Ten, kterého má Marie Magdaléna ráda, zmizel. „Pane, jestliže jsi jej odnesl, řekni, kam jsi jej položil, a já jej vezmu.“ Truchlí pro ztrátu osoby, kterou má ráda. Někdy je vstup do řádu také zkušeností opuštěnosti. Možná jste vstoupili do řádu plni nadšení. Chtěli jste se zcela dát Bohu a strávit hodiny extatickou modlitbou. Ale zdá se, že Bůh se vykradl pryč. Modlitba se stává nudným opakováním dlouhých žalmů ve špatnou dobu, s bratry, kteří neumí zpívat. Můžeme si dokonce myslet, že bratři jsou vinni tím, že Bůh zmizel, protože mají nedostatek zbožnosti. Proč se ani neobtěžují zúčastnit se společné modlitby breviáře? Zdá se, že jejich učení podkopává víru, která mne sem přivedla. Boží Slovo je v jejich přednáškách rozpitvááno a říkají nám, že to není pravda doslova. Kam pohřbili mého Pána?

„Ježíš jí řekl: ‚Marie‘. Obrátila se a řekla mu v hebrejštině: ‚Rabboni‘ (což znamená Mistře).“

Musíme ztratit Krista, jestliže jej máme znovu nalézt, úžasně živého a nečekaně blízko. Musíme jej nechat jít, být opuštěni, truchlit pro jeho nepřítomnost, abychom mohli nalézt Boha ještě blíže, než jsme si kdy dokázali představit. Jestliže touto zkušeností neprojdeme, ustrneme v dětském a nevyvinutém vztahu k Bohu. K naší formaci patří, abychom byli dezorientovaní, jako Marie Magdaléna zmatená v zahradě, a nevěděli, co se děje. Jinak nás nikdy nemůže překvapit nová důvěrnost se vzkříšeným Pánem. A to se musí odehrávat stále, jak nás rybář navíjí. Ztracený Pán se objeví, hovoří k ní a pak jí řekne, aby jej nechala jít: „Nedotýkej se mě.“

Když se zdá, že tělo Páně odnesli, nevzdávejte se a neodcházejte. Když Ježíš zmizel, Petr, jako typický muž, šel pracovat. Může být pokušením vrátit se a začít žít starým životem. Marie Magdaléna se nevzdala, ale dále hledala, dokonce pouze mrtvé tělo. Jestliže tedy vytrváme jako ona, budeme překvapeni. Vzpomínám si na dlouhou dobu opuštěnosti během let po prvních slíbech. Nepochyboval jsem o existenci Boha, ale Bůh se zdál tak nepředstavitelně vzdálený a neměl se mnou nic společného. Teprve po letech, kdy jsem složil slavné sliby, v Getsemanské zahradě v Jeruzalémě jednou v létě, bylo toto vakuum naplněno. Možná, že budu muset toto prázdno zase jednoho dne snášet, a možná to budete vy, mí bratři a sestry, kteří mně pomůžete pokračovat až do té doby, kdy se objeví další překvapení.

Ježíš jí řekl jen jedno slovo, její jméno: „Marie.“ Bůh nás vždy volá jménem. „Samueli,“ volá Bůh v noci třikrát. Kdo jsme, naši nejhlubší identitu, objevíme v odpovědi na toto zavolání. „Hospodin mě povolal z matčina lůna, již v mateřském životě mě nazval jménem“ (Iz 49, 1). Dominikánské povolání není otázkou hledání práce nebo potřebné služby církvi a společnosti. Je to mé „ano“ Bohu, který mne volá, „ano“ bratřím, se kterými žiji, a „ano“ poslání, pro které jsem poslán. Jsem volán do života jako někdo, kdo byl povolán z hrobu hlasem volajícím: „Lazare, pojď ven.“

Můžeme tedy říci, že základním úkolem formace je pomoci nám, abychom se stali křesťany, řekli Kristu „ano“. Jestliže tento úkol nesplní, pak si pouze hrajeme. Znamená to tedy, že stát se dominikánem není důležité, že je to pouze náhoda? Ne, protože je to Dominikův způsob následování Krista. K nejranějším označením křesťanství patří výraz „Cesta“ (Sk 9, 2). Když Dominik cestoval

po jižní Francii, našel cestu do Království. Řád nám nabízí cestu života – společnou modlitbu, podobu správy, teologii a bratrský život. Když skládáme sliby, věříme tomuto zvláštnímu způsobu života, že nás může dovést do Království.

Nečekám tedy na to, až budu dobrým křesťanem, abych pak mohl kázat. Sdílení Božího slova s ostatními je součástí mého hledání Pána v zahradě. Když se snažím najít slovo pro kázání, jsem jako Marie Magdaléna, která prosí zahradníka, aby jí řekl, kam položili tělo mého Pána. Umím-li se podělit o svůj zápas se slovem, pak také mohu sdílet okamžik zjevení, kdy Pán vysloví mé jméno. Mám-li se účastnit setkání se zmrtvýchvstalým, musím se odvážit pohlédnout do hrobu a vidět, že tělo zmizelo. Být kazatelem znamená sdílet všechny chvíle dramatu ve velikonoční zahradě: opuštěnost, vyptávání, zjevení. Pokud však mluvím jako někdo, kdo to všechno zná, nesužovaný pochybnostmi, pak se lidé mohou obdivovat mým znalostem, ale zároveň mohou cítit, že to s nimi má pramálo společného.

2. „JDI ZA MÝMI BRATRY“

Ježíš volá Marii Magdalskou jménem a posílá ji za svými bratry. My odpovídáme na Boží volání tím, že se stáváme jedním z bratrů.

Být bratrem je víc než jen připojit se ke komunitě a obléci se do hábitu. Znamená to hlubokou proměnu, jíž musím projít. Pokrevní bratrství je víc než jen to, že máme společné rodiče; zahrnuje přátelství, která mne pomalu formují, abych se stal tím, kým jsem. Podobně také to, že se stanu jedním z bratrů dominikánů, ode mne vyžaduje trpělivou a někdy bolestnou proměnu toho, kým jsem. A někdy to může znamenat i delší období umírání a vzkříšení.

Je pravda, že většina dominikánských bratrů jsou kněžími a že patříme do „kněžského řádu“, svěcení však neumenšuje ono „být jedním z bratrů“. Během své formace jsem si opravdu zamiloval to, že jsem jedním s bratry. Víc jsem si nepřál. Přijal jsem svěcení, protože mne o to bratry požádali a kvůli misiím. Dospěl jsem k tomu, že si vážím kněžství, protože společenství a milost, které jsou srdcem našeho bratrského života, si našly svátostné vyjádření v široké církvi. Ale zůstal jsem zároveň bratrem jako předtím. V řádu není vyššího titulu. To je jedním z důvodů, proč věřím, že podpora povolání bratrů spolupracovníků – výraz, který se mi nikdy nelíbil – je tak důležitá pro budoucnost řádu. Tito bratry nám připomínají to, čím všichni jsme: bratry svatého Dominika. V řádu nemohou být žádní druhořadí bratry.

Vzpomínám si z dob svých studií na návštěvu kněze z jiné provincie v naší oxfordské komunitě. Když přijel, jeden dominikán zametal podlahu. Návštěvník se jej zeptal: „Jste bratr?“ „Ano,“ odpověděl. „Bratře, jděte a přineste mi kávu.“ Poté požádal bratra, aby mu odnesl zavazadla do pokoje. Nakonec návštěvník řekl: „Teď bych se, bratře, rád setkal s otcem převorem.“ Bratr odpověděl: „Já jsem převor.“

Různé pohledy na bratrský život

Být bratrem znamená poznat, že patříte k nám. S bratry jste doma. Ale my dominikáni můžeme mít mnoho různých představ o tom, co to znamená být bratrem. Jedním z šoků při vstupu do noviciátu je zjištění, že moji společníci v noviciátě asi přicházejí s odlišnými pohledy na dominikánský život. Když jsem já vstoupil do noviciátu, silně mne přitahovalo nejen hledání „Veritas“, ale také dominikánská chudoba. Představoval jsem si, jak na ulicích žebrám o chléb. Brzy jsem objevil, že většina mých společníků v noviciátě to považuje za bláhovou romantiku. Někteří z vás můžete být přitahováni láskou ke studiu, jiní touhou po spravedlivějším světě. Můžete být pohoršeni tím, že jiní novicové si vybalují obrovské množství knih nebo CD přehrávač. Někteří z vás si přejete nosit hábit čtyřicet hodin denně, jiní si jej svlékají, jakmile je to možné. Snadno si navzájem šlapeme

po snech.

Často existuje napětí mezi generacemi bratří. Někteří mladí lidé, kteří nyní přichází do řádu, si velice cení tradice a viditelných znamení dominikánské identity: studium svatého Tomáše, tradiční řádové písně nebo hymny, nošení hábitu, oslava našich svatých. Často jsou bratři ze starší generace zmateni touto touhou po jasné a viditelné dominikánské identitě. Pro ně bylo dobrodružstvím zanechat za sebou staré způsoby, které jako by stály mezi nimi a hlásáním evangelia. Museli jsme být na cestě, s lidmi, vidět věci jejich očima a být anonymní, jestliže jsme se jim chtěli přiblížit. Někdy to vedlo k určitým nepochopením, dokonce vzájemnému podezírání. Provincie, které dnes vzkvétají, jsou často ty, které úspěšně zdolaly tyto ideologické konflikty. Jak můžeme budovat bratrství, které je hlubší než tyto neshody?

Nejprve si můžeme uvědomit tentýž hluboký evangelní impuls, který je v nás. Ze zvyku nebo také ne můžeme hlásat stejného vzkříšeného Pána. Vždy jsem se cítil mezi bratry jako doma, ať už jsem seděl s několika bratry v tričkách u řeky Amazonky při modlitbě žalmů nebo jsem koncebroval precizní mnohohlasou liturgií v Toulouse. Kromě objektivních požadavků slibů a stanov si můžeme všimnout určitých podobností s rodinou: radosti, citu po rovnosti všech bratří, nadšení pro teologii, dokonce i pro tu s dosti protichůdnými tendencemi, důvěry v naši demokratickou tradici a nenáročnosti. To všechno napovídá o našem způsobu života, navzdory velkým povrchním rozdílům.

Za druhé mohou být různé pohledy na dominikánský život formovány různými momenty historie církve a řádu. Mnoho z nás, kteří se stali dominikány v době konání Druhého vatikánského koncilu, jsme vyrostli v přesvědčeném katolicismu, byli jsme si jisti naší identitou. Pro nás bylo dobrodružstvím oslovit ty, kteří byli od Krista vzdáleni, a odstraňovat překážky mezi námi. To, co hnalo bratry a sestry této generace, je někdy touha být blízko neviditelného Krista, který se nachází v každé továrně, v každé španělské čtvrti, na každé univerzitě. Viditelná identita byla potlačena kvůli kázání. Naši pracující kněží byli znamením Boha, který je blízko i těm, kteří jako by zapomněli jeho jméno.

Mnozí z těch, kteří dnes přichází do řádu, zejména ze Západu, prodělali různé poutě, vyrostli daleko od křesťanství. Nyní si možná přejete oslavovat a potvrdit víru, kterou jste nadšeně přijali a zamilovali si. Chcete, aby se na vás pohlíželo jako na dominikány, protože i to patří ke kázání. Může to být ten samý evangelní podnět, který vede některé bratry k tomu, aby si hábit oblékli, a jiné, aby si jej svlékli.

Toto napětí je pro životnost řádu velmi plodné a potřebné. Přijímání mladých do řádu nás stimuluje. Jako narození dítěte změní život celé rodiny, tak každá generace mladých, která k nám přichází, mění bratrství. Přicházíte s otázkami, pro které ne vždy máme odpověď, s ideály, které mohou odhalit naše nedostatky, se sny, s nimiž nemusíme souhlasit. Přicházíte k nám se svými přáteli a rodinami, kulturami a kmeny. Přicházíte nás vyrušit, a proto vás potřebujeme. Často žádáte to, co je v dominikánském životě opravdu zásadní, ale my jsme to zapomněli nebo podceňovali: hlubší a krásnější společnou modlitbu, hlubší bratrství, ve kterém projevujeme zájem jeden o druhého, odvahu zanechat za sebou staré závazky a vydat se znovu na cestu. Často je řád obnovován proto, že k nám přicházejí mladí a trvají na tom, že se pokusí vybudovat takový dominikánský život, o jakém četli! Stále na tom trvejte! Pro nás, kteří jsme přišli dříve, je jednoduché podrážděně říci: „Vy se k nám připojujete, ne my.“ To je skutečně pravda, ale jenom z části. Protože když jsme my vstupovali do řádu, odevzdávali jsme se do rukou bratřím, kteří měli přijít. Slibovali jsme poslušnost těm, kteří se ještě nenarodili. Je pravda, že nemusíme v každé generaci znovu založit řád, ale Dominik byl skvělý v tom, že založil řád, který je v zásadě adaptabilní a flexibilní. Potřebujeme být obnoveni těmi, které zaujalo nadšení pro Dominikovu vizi. Nemusíme vás verbovat, abyste vedli naše staré boje. Musíme se bránit pokušení zařazovat vás do kategorií podle věku a označit vás jako „konzervativní“ nebo jako „progresivní“, tak jako vy se musíte krotit v tom, abyste nás neodsuzovali jako zbytky

sedmdesátých let.

Také vy budete muset čelit těm, kteří přišli před vámi, aspoň v to doufám. Všichni se musíme vyrovnat s tím, že existují různé způsoby prožívání dominikánského povolání; neznamená to však, že každý musí prostě přijít se svou vlastní interpretací. Nemohu např. rozhodovat o tom, jsou-li pro mě sliby slučitelné s tím, že budu mít milenkou a sportovní vůz. Náš způsob života zahrnuje určité nevyhnutelné a objektivní požadavky, které mě nakonec musí dovést k hlubší proměně mého já. Budu-li se tomu vyhýbat, nikdy se nestanu jedním z bratří.

Především nás opravdu nikdy nesmí rozdělit různé představy o tom, jaký by měl být dominikán, protože jednota řádu nespočívá ve společné ideologické linii, nebo dokonce jedné spiritualitě. Jestliže ano, potom jsme se mohli již dávno rozdělit. To, co nás drží pohromadě, je způsob života, který umožňuje velkou rozmanitost a přizpůsobivost, společné poslání a způsob správy, který dává hlas každé osobě. Dominikánský lev a dominikánský beránek mohou žít pohromadě a těšit se ze vzájemné přítomnosti.

Na počátku života řádu byly sepsány „Životy bratří“, aby se zaznamenaly paměti první generace našich bratří. Jsme navzájem spojeni v komunitu prostřednictvím příběhů minulosti a zároveň snů o budoucnosti. Viditelná znamení dominikánské identity mají svou hodnotu a vypovídají něco důležitého o tom, kdo jsme, ale neměla by se stát bojovným standardem různých stran. Dominikáni, jejichž památky si právem ceníme, byli často tak zachvácení touhou po kázání, že neměli moc času na rozjímání o své dominikánské identitě. Simon Tugwell napsal: „Během celé historie, kdy rád byl k sobě nejopravdovější, se nejméně zabýval tím, že je dominikánský.“ (Simon Tugwell: „Dominikánská spiritualita“, in: Compendium of Spirituality, ed E De Cea OP, New York 1996, str. 144)

Formace by nám opravdu měla dát silnou dominikánskou identitu a měla by nás učit o naší historii a tradici. Avšak ne tak, že budeme stále rozjímát o slávě řádu a naší důležitosti, ale že se vydáme na cestu a budeme chodit s chudým a potulným Kristem. Silný cit pro identitu by nás měl osvobodit od přílišného přemýšlení o sobě, abychom pro samé zaměstnání sebou samými nepřeslechli hlas, jenž se nás ptá: „Koho hledáte?“

Bratrství tedy není založeno jen na jedné vizi. Musí být trpělivě budováno tím, že společně nacházíme a rozvíjíme schopnost naslouchat jeden druhému, být silní a křehcí zároveň, schopnost vzájemné věrnosti a lásky.

Mluvení a naslouchání

Víme, že jsme doma, když spolu můžeme bez obtíží mluvit, když jsme si jisti tím, že naši bratři se alespoň snaží nám porozumět. Takové bývá naše očekávání, když vstupujeme do řádu. Ježíš říká Marii Magdalské: „Jdi k mým bratřím a oznam jim: Vystupuji k svému Otci a k vašemu Otci, k svému Bohu a k vašemu Bohu.“ Je pověřena sdílet svoji víru ve vzkříšeného Pána, i když ji její bratři mohou považovat za oklamanou. Podobně v řádu stavíme společný dům tím, že se odvážíme sdílet to, co nás tam přivedlo. Někdy je to těžké. Zřejmě jsme čekali, že zde nalezneme lidi stejného smýšlení, se stejnými sny a stejným způsobem uvažování. Může se však stát, že zjistíme, že ostatní přišli do řádu tak odlišnými cestami, že si navzájem nemůžeme porozumět. Můžeme se obávat, že to nejdrahoccennější – naše křehká víra, bude vystaveno kritice a zkoumání. Sdílení víry předpokládá přijetí vlastní zranitelnosti. Někdy může být takové sdílení jednodušší s lidmi, s nimiž nemusíme žít.

Jedním z hlavních úkolů formátorů je budování důvěry, abyste mohli hovořit upřímněji. Martin Buber napsal: „Rozhodující věcí je, zda jsou mladí lidé připraveni hovořit. Jedná-li s nimi někdo s důvěrou, ukazuje jim, že jim věří; s takovým budou ochotni hovořit. První nezbytností je, že

učitel musí ve svých žácích vyburcovat tu nejhodnotnější věc – opravdovou důvěru.“ („Setkání s Martinem Buberem“, Aubrey Hodes, London 1972, str. 217) Zrovna tak důležité je, abyste důvěřovali jeden druhému. Možná někdy dokonce naleznete odvahu svěřit se se svými pochybnostmi.

Současná západní kultura systematicky pěstuje nedůvěru. Učíme se zkoumat to, jak ostatní reagují na věci nepotvrzené, skryté, či dokonce neznámé. V církvi to někdy může vypadat tak, že se sháníme po chybě, zkoumáme tvrzení, zda v nich není něco heretického. Je tento bratr opravdovým následovníkem svatého Tomáše Akvinského, nebo liberální teolog? Je jedním z nás? Je jednodušší zjistit, že se bratr mýlil a popřel církevní dogma nebo nějakou moji ideologii, než slyšet zrníčko pravdy, o které se možná snaží s námi podělit. Ale takové podezření je v bratrství rozvratné. Pochází ze strachu a pouze láska přemáhá strach.

Naučit se jeden druhému laskavě naslouchat je výchova mysli. Benedict Ashley napsal: „Musí existovat nový asketismus mysli, protože nic není tak bolestivé jako udržovat lásku k bližnímu naživu uprostřed skutečného dialogu o vážných otázkách.“ („Dominikáni“, Colledgeville 1990, str. 236) Milovat bratra není jen nějaký příjemný vřelý cit, ale intelektuální kázeň. Musím se ovládat, abych názor svého bratra neodsoudil dříve, než si vyslechnu jeho vysvětlení. Otevírání mysli neočekávaným pohledům je vnitřní asketismus. Musím se naučit být zticha, nejen když čekám, až přestane mluvit, ale také proto, abych slyšel, co říká. Musím ztišit obranné námitky, přemoci nucení přerušit jej předtím, než řekne něco dalšího. Musím být potichu a naslouchat.

Konverzace vytváří komunitu rovnocenných lidí, proto musíme komunitu dominikánské rodiny budovat tak, že si uděláme čas na rozhovor s našimi sestrami a laiky-dominikány a objevíme jeho půvab. Konverzace staví větší Dominikův a Kateřinin domov. „Vyžaduje rovnost mezi účastníky. Skutečně, je to jeden z nejdůležitějších způsobů, jak zjednat rovnost. Jejimi nepřáteli jsou řečnění, polemika, žargon nebo beznadě, že mě nikdo nebude poslouchat nebo že mi neporozumí. Aby prosperovala, potřebuje pomoc ‚porodních bab‘ obojího pohlaví... Jenom když se lidé naučí rozmlouvat, začnou si být rovni.“ (Theodore Zeldon: „Detailní historie lidstva“, London 1994, str. 49) Jedna z výzev pro nás bratry je nechat sestry, aby nás formovaly jako kazatele. Důkladná formace je vždycky vzájemná.

Být silný a slabý

Patříme a jsme doma tam, kde zjišťujeme, že jsme silnější, než jsme kdy doufali, a slabší, než jsme se odvážili připustit. Toto nejsou protikladné kvality, jsou znamením toho, že se začínáme připodobňovat Kristu silnému a zranitelnému. Nejprve jsme formováni jako křesťané. V naší tradici to neznamená ani tak progresivní podrobení se příkazům, abychom zkrotili svoji nepoddajnou povahu, ale spíše růst v ctnosti.

Ctnost nás dělá silné, jednoho srdce, svobodné a schopné stát na zemi. Jak napsal Jean Luis-Brugues OP, ctnost je učňovství v lidskosti. „Je to cesta od fiktivnosti k dovednosti.“ („Šťastné myšlenky“, Paris 1996, str. 24)

To, že se stáváme bratry, znamená, že získáváme sílu jeden od druhého. Nejsme sólisté. Síla nás osvobozuje, avšak ke společenství, nikoli k nezávislosti na druhých. Nejprve se musíme stát silnými prostřednictvím vzájemné důvěry. Na počátku naší tradice je Dominikova nekonečná důvěra v bratry. Důvěřoval bratřím, protože důvěřoval Bohu. Jan Španělský napsal: „Měl takovou důvěru v Boží dobrotu, že poslal kázat dokonce nevzdělané bratry, kterým řekl: ‘Nebojte se, Pán bude s vámi a do úst vám dá sílu.’“ (Kanonizační proces v Boloni, str. 26) Prvním úkolem vašeho formátora tedy je vybudovat důvěru a jistotu. Je to však také vaše zodpovědnost, máte ji za sebe navzájem, protože během formace se takto obvykle formujete nejvíce. Máte sílu zničit svého bratra, podkopat jeho jistotu, dělat si z něj legraci. Máte však také sílu zlepšovat jeden druhého, dodávat si navzájem

odvahy, formovat sebe navzájem jako kazatele silného Božího slova.

V našich stanovách stojí, že „první odpovědnost za svou vlastní výchovu má sám kandidát“ (LCO 156). Nemělo by se s námi zacházet jako s dětmi, neschopnými samostatného rozhodování. Rosteme, abychom se stali bratry, rovnocennými členy komunity, tím, že se s námi zachází jako s dospělými. V čase svatého Dominika neexistoval žádný tradiční klášterní mnich, který by chodil a všude strkal nos, aby kontroloval, zda všichni dělají to, co mají. To je zodpovědnost, kterou neděláme sami. Jestliže jsme bratry, pak si budeme navzájem pomáhat ke svobodnému myšlení, mluvení, víře, riskování, vyhýbání se strachu. Také se odvážíme vyzývat jeden druhého.

V našem růstu jako bratři pak tedy budeme dostatečně silní, abychom mohli čelit našim slabostem a křehkosti. To je v první řadě to, co jeden můj přítel nazval jako „moudrost stvoření“. (Rowan Williams: „Otevřen posudku“, London 1994, str. 248) Je to vědomí toho, že jsme stvoření, že naše existence je dar, že jsme smrtelní a žijeme mezi narozením a smrtí. Uvědomíme si, že nejsme bohové. Stojíme na zemi, ale naše nohy jsou darem. Také zjistíme, že jsme se nepřipojili ke společenství svatých, ale ke skupině mužů a žen, kteří jsou slabí, váhaví a kteří se stále musí zotavovat z neúspěchu. Psal jsem již o tom, že to může být součástí krize ve formaci bratra. („Slib života“, 2.4) Hrdinové, které měl novic rád a které obdivoval, mají nakonec nohy z jílu. Ale tak to bylo vždycky. Z toho důvodu je patronkou našeho řádu Marie Magdalská, podle tradice slabá a hříšná žena, která však byla povolána k tomu, aby byla první hlasatelkou evangelia.

Před více než 500 lety napsal Savonarola dopis novicovi, který se hrozil hříchů svých bratří. Savonarola jej varoval před lidmi, kteří vstupují do řádu s nadějí, že vstupují do ráje. Ti nikdy nezůstanou. „Přejí si žít mezi světcí, bez všech hříšných a nedokonalých lidí. A když je neobjeví, opouštějí své povolání a jdou pryč... Jestliže si však přeješ utéci od všech hříšných, pak musíš odejít z tohoto světa.“ (Dopis Stefanu di Codiponte, 22. května 1492) Tato konfrontace s křehkostí je často skvělým momentem ve zranění povolání. Tehdy rozeznáváme, že jsme schopni dávat a obdržet milosrdenství, o které jsme prosili, když jsme vstupovali do řádu. Jestliže jsme toho schopni, pak jsme na správné cestě k tomu, abychom se stali bratrem a kazatelem. Jednou z obav, která nám může překážet v důvěře v toto milosrdenství, je strach, že bratři zjistí, jací skutečně jsme, a pak by mohli hlasovat proti našemu přijetí do řádu. Jsme v pokušení skrývat pravdu o sobě až do té doby, než jsme v pořádku a bezpečně uvnitř, nezranitelní, po slíbech a po svěcení. Přistoupit na něco takového by znamenalo usídlit se v nepravdivé formaci. Formace by se stala tréninkem v zatajování a to by bylo zesměšnění řádu, jehož heslem je „Veritas“. Musíme dostatečně věřit svým bratřím, aby viděli, kdo jsme a co si myslíme. Bez takovéto průhlednosti neexistuje bratrství. Neznamená to, že se postavíme v refektáři a vyznáme své hříchy, ale nesmíme si vytvořit masku, za níž se budeme skrývat. Pokusme se přijmout takovou zranitelnost, vždyť Kristus to tak udělal před námi. Připravuje nás to na věrné a čestné kázání.

Věrnost a láska k bratřím

Nakonec existuje kvalita bratrství, která je prchavá a těžko popsatelná. Nazvu ji věrnost, podle Péguyho „nejkrásnější ze slov“. V srdci kázání je Boží věrnost. Bůh nám dal své slovo a to Slovo se stalo tělem. Je to slovo, kterému důvěřujeme a které dělá z historie lidstva příběh s určitým cílem, nikoli jen posloupnost náhodných událostí. Je to silné a důkladné slovo toho, který říká „já jsem, který jsem“. Je to věrnost, již musíme zahrnout do svého života. Sezdaný pár je svátost věrnosti Boha, jenž se v Kristu s námi nezrušitelně spojil. Být věrni jeden druhému také patří ke hlásání evangelia.

Co to znamená? V první řadě je věrnost závazek, který jsme dali řádu. Bůh nám dal své Slovo, které se stalo tělem; náš slib od nás může požadovat víc, než se nám může zdát možné. Vzpomínám si, jak jsem coby provinciál hovořil s jedním starým bratrem, který mi přišel říci, že umírá na rakovinu. Byl to milý a dobrý muž, jenž během svého dominikánského života prožil složité a nejisté

chvíle. Řekl mi: „Vypadá to, že splním svoji touhu zemřít v řádu.“ Ta touha se může zdát malá, je však důležitá. Zmíněný bratr dal své slovo a svůj život. Radoval se, že navzdory všemu tento dar nepromarnil.

Za druhé to znamená, že naše společné poslání má přednost před mým soukromým programem. Mám určité nadání, mám preference a sny, ale odevzdal jsem se našemu společnému kázání radostné zvěsti. Toto společné poslání po mně může požadovat, že na chvíli přijmu nějaké nechtěné břímě, jako např. úřad syndika, novicmistra nebo magistra řádu, pro společné dobro. Autobus může vypadat jako nějaká společenská místnost. Jsou v něm lidé, kteří spolu sedí, mluví nebo čtou, sdílí společné místo. Když se však směr jízdy autobusu odchýlí od směru mé cesty, vystoupím a pokračuji sám. Nepovažuji řád spíše za jakýsi autobus, v němž zůstanu jen tak dlouho, dokud jde směrem, kterým si přeji jít já?

Věrnost také znamená, že se postavím za své bratry, protože jejich dobrá pověst je i má. Podle základních stanov, a donedávna, bylo jedním z úkolů novicmistra učit novice „předpokládat dobro“. (Tugwell, op. cit., str. 145) Musíme vždy dát nejlepší možný výklad toho, co bratři dělali nebo říkali. Jestliže se bratr trvale vrací pozdě v noci, pak by nás dříve, než začneme uvažovat o hříších, jichž se mohl dopustit, mělo napadnout, že byl navštívit nemocného. Savonarola napsal zmíněnému předpojatému novicovi: „Jestliže vidíš něco, co tě netěší, myslí si, že to bylo uděláno s dobrým úmyslem. Mnozí jsou v jádru lepší, než si myslíš.“ To je více než optimismus naivních. Patří k lásce, která vidí svět Božím očima jako dobrý. Svatá Kateřina Sienská jednou napsala Rajmundovi z Kapuy poté, co jej uklidnila, že musí důvěřovat její lásce k němu a že milujeme-li někoho, myslíme si o tom, co dělá, to nejlepší a věříme, že se vždy snaží konat dobro: „Vedle všeobecné lásky existuje zvláštní láska, která se vyjadřuje ve víře. A vyjadřuje se takovým způsobem, že nemůže věřit ani si představit, že ten druhý by mohl chtít cokoli jiného než naše dobro.“ (Mary O’Driscoll OP: „Kateřina Sienská: Vášně pro pravdu, soucit s lidstvem“, New City Press 1993, str. 48) Jestliže můj bratr je zavržen jako špatný nebo neortodoxní, pak věrnost znamená, že udělám vše proto, abych při něm mohl stát a podal to nejlepší možné vysvětlení jeho pohledů nebo skutků. Kvůli této vzájemné věrnosti určila předmluva ke stanovám z roku 1228, aby se dodržovalo „neporušitelně a stále a bez konce“, že se nikdy nesmí apelovat mimo řád proti rozhodnutím, která řád udělal. Mělo by tedy být téměř nepředstavitelné, aby bratr veřejně odsoudil své bratry nebo se od nich distancoval.

Tato věrnost znamená, že se nejen postavím za své bratry, ale také proti nim. Jestliže je někdo mým bratrem, pak se musím zajímat o to, co si myslí a odvážit se s ním nesouhlasit. Nemohu to nechat jen na představených, jako by to nebyla má zodpovědnost. Ale musím to udělat před ním, ne za jeho zády. Můžeme z toho mít strach, očekávat nepřátelství a odmítnutí. Ale z mé vlastní zkušenosti vím, že když se vysvětlí, že mluvíme z lásky pro pravdu a z lásky k bratru, pak to vždy vede k hlubšímu přátelství a porozumění.

Toto jsou tedy některé prvky formace bratra: mluvení a naslouchání jeden druhému; učit se být silným a slabým; růst ve vzájemné důvěře. To vše patří k tomu nejzákladnějšímu, a to k lásce k bratřím. My dominikáni se svým drsnějším přístupem jeden k druhému můžeme váhat, máme-li používat takovýto způsob. Může to být přeslazené a sentimentální. Ale je to největší základ našeho bratrství. To od nás očekává ten, který nás volá: „To je mé přikázání, abyste se milovali navzájem, jako jsem já miloval vás.“ (Jan 15, 12) Je to základní přikázání naší víry. Jeho následování nás formuje jako křesťany a jako bratry. Svatý Dominik řekl, že se naučil „více z knihy Lásky než z knih člověka“. (Gerald de Frachet, str. 82) Znamená to, že se navzájem vidíme jako dary od Boha. Můj bratr nebo sestra mne může rozčilovat; mohu naprosto nesouhlasit s jejich názory, ale mohu z nich mít radost a vidět jejich dobro.

Láska a povolání jsou spolu navzájem svázány, to je důvod, proč se mnozí z vás stali členy řádu. Ježíš pohlédl na mladého bohatého muže, zamíloval si jej a povolal jej k následování, stejně

jako pohlédl na Marii Magdalskou a zavolal ji jménem. Štěpán Španělský nám říká, že šel k Dominikovi ke zpovědi a „on se na mne podíval, jako by mne měl rád“. (Svědectví bratra Štěpána Španělského při kanonizačním procesu svatého Dominika) Později ten den si jej Dominik zavolal a oblékl jej do hábitu. Láska je, jak řekl Eckhart, andělský háček, který chytá rybu a nenechá ji uniknout. Musím se přiznat, že jsem se rozhodl ke vstupu do řádu ještě předtím, než jsem potkal nějakého dominikána. Byl jsem přitahován ideálem, o kterém jsem četl. I to může být požehnáním!

V této lásce není nic sentimentálního. Někdy na ní musíme pracovat a musíme bojovat, abychom překonali předsudky a rozdíly. Je to práce, při níž se stáváme jedním z bratrů. Vzpomínám si na jednoho bratra, se kterým bylo pro mne těžké žít. Cokoliv udělal nebo řekl jeden, to dráždilo toho druhého. Jednoho večera jsme se rozhodli, že spolu půjdeme do hospody – typicky anglické řešení. Dlouho jsme se bavili, povídali jsme si o našem dětství a potížích. Poprvé jsem byl schopen vidět jeho očima a vidět tak sám sebe. Začal jsem chápat. To byl začátek přátelství a bratrství.

3. „VIDĚLA JSEM PÁNA“

Marie Magdalská jde za svými bratry a říká: „Viděla jsem Pána.“ Je prvním hlasatelem vzkříšení. Je kazatelem, protože je schopna slyšet Pána, když volá, a podělit se o radostnou zvěst Kristova vítězství nad smrtí.

Stát se kazatelem je tedy víc než naučit se určité množství informací, abyste měli co říct, a několik kazatelských technik, abyste věděli, jak to máte říct. Je to formování někoho, kdo může slyšet Pána a vyslovit to, co nabízí život. Izaiáš říká: „Hospodin mě povolal od matčina lůna, již v mateřském lůně mě nazval jménem. Z mých úst udělal nabroušený meč; ve stínu své ruky mě ukryl.“ (Iz 49, 1) Od samého počátku svého života byl Izaiáš formován jako někdo, kdo je připraven prorocky promluvit. Řád by vám měl nabídnout více než školení v teologii. Je to život, který vás formuje jako kazatele. Náš společný život, modlitba, pastorální zkušenosti, problémy a nezdary nás uschopní k tomu, abychom byli pozorní způsobem, který neočekáváme. Jedním z mých předchůdců v oficiu provinciála byl bratr jménem Anthony Ross. Byl to slavný kazatel, historik, reformátor vězení a dokonce zápasník! Jednoho dne, krátce poté, co byl zvolen provinciálem, měl mrtvici a poté nemohl mluvit. Musel rezignovat na oficium provinciála a učit se znovu mluvit. Těch několik slov, kterých byl schopen, mělo větší sílu než vše, co předtím řekl. Lidé k němu přicházeli ke zpovědi, aby slyšeli jeho jednoduchá hojivá slova. Jeho kázání, skládající se ze šesti slov, dokázalo změnit životy lidí. Jako by to trápení a ticho formovalo kazatele, který nám mohl poskytnout slovo dávající život jako nikdy předtím. Šel jsem jej navštívit, než jsem odjížděl na generální kapitulu v Mexiku, ze které jsem se k mému velkému překvapení do své provincie již nevrátil. Poslední slovo, které mi řekl, bylo „odvaha“. Největším darem, který můžeme dát bratru, je takové slovo.

Slovo soucitu

Marie Magdalská oznamuje učedníkům: „Viděla jsem Pána“. To není jen sdělení faktu, to je sdílení objevu. Marie sdílela s učedníky jejich opuštěnost, zmatek a zármutek, nyní jim může říct o svém setkání se vzkříšeným Pánem. Může se s nimi podělit o radostnou zvěst, protože to je radostná zvěst i pro ni.

Slovo, které hlásáme, je slovo o tom, který sdílel naše lidství, a „naš velekněz není takový, že by nebyl schopen mít soucit s námi, slabými. Naopak! Vždyť on sám byl vyzkoušen ve všem možném jako my, ale nikdy se nedopustil hříchu“. (Žid 4, 15) Kázání od nás bude vyžadovat, abychom se vžili do různých světů, ať už do světa kultury dnešní mládeže nebo na ostrov v Mikronésii, do světa drogově závislých nebo do světa obchodních manažerů. Musíme vstoupit do světa, naučit se jeho jazyku, vidět skrze oči jeho obyvatel, dostat se jim pod kůži, porozumět jejich slabostem a nadějším. Musíme se stát jimi. Pak můžeme hlásat slovo, které je radostnou zvěstí pro ně a pro nás. To

neznamená, že s nimi musíme souhlasit. Často budeme muset protestovat. Ale než tak učiníme, musíme vnímat tep jejich lidskosti.

Tradice církve je zpívat Bohu při úsvitu chvály. Pokračujeme jako stráž čekající na úsvit, abychom mohli sdílet naši naději s druhými, kteří nevidí žádný východ slunce. Protože já jsem nějak zahlédl jejich tmu a možná jsem ji také zažil, mohu se podělit o slovo o „milující dobrotě srdce našeho Boha, který nás navštěvuje jako úsvit z výsosti“.

Můžeme tak často činit proto, kým jsme a co jsme prožili. Marie Magdalská hledala tělo Pána se starostlivostí, již se naučila během života poznamenaného podle tradice selháními a hříchy. Tento život ji zformoval jako osobu, která hledá milovaného a poznává jej, když ji osloví jménem. Jedním z nejvzácnějších darů, které přinášíte do řádu, je váš život se svými selháními, potížemi a temnými okamžiky. Jsem dokonce schopen dívat se zpět na určitý hřích jako na „felix culpa“, neboť mě připravil k hlásání slova soucitu a naděje pro ty, kteří žijí se stejným problémem. Mohu se s nimi podělit o východ slunce.

V jiných oblastech potřebujeme výchovu k soucitu, výchovu srdce a mysli, aby obměkčila naše kamenná srdce a zbavila nás všeho samolibého, arogantního a odsuzujícího. Jednou z nejužitečnějších činností, kterým jsem se věnoval ve svém dosti neobvyklém noviciátě, byla pravidelná návštěva sexuálních provinilců v místním vězení. Jsou to snad nejopovrhovanější lidé naší společnosti. Zjistil jsem, že se jeden od druhého nelišíme. Můžeme spolu naslouchat evangeliu. Naše formace by měla rozbít bariéry oddělující nás od těch, kteří jsou odlišní, nepříteliví, kterými naše společnost pohrdá: žebráků, prostitutek, zločinců, od lidí, s kterými se stýkalo Boží Slovo. Učíme se přijímat od nich dary, které nám mohou dát, jsou-li naše ruce otevřené.

Ideální kazatel je ten, který je pro všechny vším, dokonale lidský. Žádný dominikán, kterého znám, takový není a musíme počítat s těmito omezeními. Po mnoho let jsem chodil jednou týdně večer do útulku pro bezdomovce v Oxfordu, abych přichystal polévku a hovořil s bezdomovci. Ale musím přiznat, že jsem se toho děsil. Nesnášel jsem ten pach a nudil jsem se při konverzaci s opilci. Věděl jsem, že moje polévka nebyla dobrá a toužil jsem po tom, abych si doma mohl číst. Přesto toho času nelituji. Možná se ta zed' mezi mnou a mými bratry a sestrami na ulici trochu narušila.

Soucit změní naše životy tak, jak jsme neplánovali. Když svatý Dominik studoval v Palencii, nechal se unést soucitem s hladovými a prodal své knihy. Zůstal na jihu Francie a založil řád, protože byl zasažen tísnivým stavem lidí zachvácených zhoubnou herezí. Celý jeho život byl formován odpovědí na situace, které nikdy neočekával. Tento milosrdný muž měl soucit s druhými, měl cit pro jejich potřeby. Učení se soucitu odejme z našich rukou pevnou vládu nad naším životem.

Slovo života

„Viděla jsem Pána.“ To je více než zpráva o nějaké události. Marie Magdalská sdílí se svými bratry vítězství života nad smrtí, světla nad tmou. Je to slovo přinášející úsvit, slovo, které k Marii promluví „brzy ráno“.

Kateřina Sienská řekla Rajmundovi z Kapuy, že musíme být „vykonavateli, ne těmi, co nic nedělají, a kazisvěty“. (Mary O'Driscoll OP, op cit., str. 48) Jsme formováni jako kazatelé skrze obyčejné rozhovory, které vedeme s druhými, skrze slova, která si vyměníme ve společenské místnosti a na chodbách. Zkušenost, jak se podělit o slovo života v našem kázání, získáme tím, že jsme formováni jako bratři, kteří nabízejí jeden druhému slova naděje, podpory a útěchy. Nabízíme-li lidem obvykle slova, která ubližují a ničí důvěru, pak můžeme být jakkoli inteligentní a zblhlí, ale nikdy se nemůžeme stát kazateli. Jedno polské přísloví říká: „Wystygl mistyk; wynik cynik“, což znamená: „Mystik vychladl; výsledkem je cynik“. Můžeme se stát „psy Páně“, ale nikdy se nesmíme

stát cyniky. (Odpusťte, prosím, špatný vtip a podívejte se na etymologii slova „cynik“.)

Slovo kazatele je plodné, nese ovoce. Když Marie Magdalská potká Ježíše, pokládá jej za zahradníka. To není omyl, vždyť Ježíš je nový Adam v zahradě života, kde smrt je poražena a mrtvý strom kříže nese ovoce. Přírozenými spojenci kazatele jsou proto i tvůrčí lidé naší společnosti. Ti, kteří se snaží najít smysl současné zkušenosti. Myslitelé, filozofové, básníci a umělci, kteří nás mohou naučit tvůrčímu slovu pro dnešní dobu. Také oni by nám měli pomoci v přípravě na kázání.

Slovo, které jsme obdrželi

Jak máme najít to současné, soucitné, tvůrčí slovo? Přiznal jsem se na začátku tohoto dopisu, že při vstupu do řádu jsem se bál, že nikdy nebudu schopen kázat. Často nás provází strach. Je trapné, musím-li jako dominikán přiznat, že jsem-li požádán o kázání, má první reakce často bývá: „Ale já nemám co říci.“ Avšak to, co se má říct, bude dáno, dokonce někdy na poslední chvíli. Abychom obdrželi to slovo, musíme se naučit umění ticha. Ve studiu a v modlitbě se učíme být tiší, pozorní, abychom mohli obdržet od Pána to, co nám dává pro sdílení: „Co jsem od Pána přijal, v tom jsem vás také vyučil.“ (1 Kor 11, 23)

Být potichu je pro mnohé nejtěžší částí formace. Pascal napsal: „Zjistil jsem, že neštěstí lidí pochází z jedné věci: neznalosti, jak být v místnosti potichu.“ (Pensées, č. 205) Kazatel musí nakonec získat „zalíbení v samotě“, protože tehdy jsme obdarováni. Musíme se přispendlit na židli, ale ne proto, abychom se všemu naučili, ale abychom byli připraveni a pozorní, když dar nečekaně přijde, jako zloděj v noci. Musíme začít milovat ticho jako nejhlubší střed dominikánského života. Ticho je čas darů, ať v modlitbě nebo ve studiu.

Ticho vyžaduje kázeň. „Vpravdě ty jsi Bůh skrytý.“ (Iz 45, 15) Abychom zjistili, že Bůh přichází, musí být naše uši bystré jako uši lovce. Eckhart se ptá: „Kde je tento Bůh, kterého všichni tvorové hledají, od kterého mají své bytí a svůj život? Jako člověk, který se skrývá a pak zakašle a tak se prozradí, tak to dělá i Bůh. Nikdo není schopen najít Boha, jestliže se Bůh neprozradí.“ Ale Bůh je tady, nenápadně kašle, dává nepatrné náznaky těm, kteří nejsou schopni slyšet v tichu. Později budete ve svém životě dominikána často zdrceni požadavky naší doby. Právě nyní musíte začít s pravidelným mlčením v Boží přítomnosti, a tohoto návyku se musíme držet celý život. Je rozdíl mezi pouhým přežíváním a růstem v dominikánském povolání.

Lidé často přicházejí do řádu s nově objeveným nadšením sdílet radostnou Kristovu zvěst. Okamžitě chtějí vyjít do ulic, hřmět z kazatelny, dělit se se světem o svůj objev evangelia. Je zničitelné vstoupit do řádu kazatelů a pak zjistit, že po mnoho let jste připoutáni k hodinám nudného studia, čtení suchých knih napsaných mrtvými muži. Možná toužíme jít hlásat evangelium nebo chceme být posláni na misie. Možná jsme jako ti mladí muži, o kterých Dostojevský v *Bratřích Karamazových* napsal: „kteří nechápou, že obětovat život je ve většině případech asi ta nejjednodušší oběť, a že obětovat např. pět nebo šest let života plného mladého zápalu těžkému a obtížnému studiu jen na zvýšení jejich síly desetkrát sloužit pravdě, aby byli schopni vykonat velkou práci, které se odevzdali – že taková oběť je nad jejich síly“.

Je správné, že od počátku nacházíme způsoby, jak sdílet radostnou zvěst s druhými; trpělivé učení tichu je však nevyhnutelné, máme-li sdílet něco více než jen vlastní nadšení. Dominikova paměť byla „jako stodola pro Boha, naplněná až k prasknutí úrodou všeho druhu“ (Jordán Saský, „Libellus“, str. 7). Potřebujeme roky studia, abychom naplnili stodolu. Je pravda, že Matoušovo evangelium (Mt 10, 19) nám říká, že nemusíme dopředu uvažovat o tom, co řekneme, ale, jak Humbert z Romaně poučuje bratry ve formaci, tento text se vztahuje pouze na apoštoly! („Pojednání o formaci kazatelů“ in: „První Dominikáni: Vybrané spisy“, překl. Simon Tugwell OP ibid, str. 205)

Sdílené slovo

Před rokem jsem se procházel malými zapadlými uličkami Ho Či Minova Města ve Vietnamu a přišel jsem na malé náměstí, jemuž dominovala socha svatého Vincence Ferrerského. Na podstavci vypadal jako vzorový kazatel, osamělý řečník vyzdvihnutý nad dav. Můžeme si přát, abychom také byli takovými kazateli, individuálními hvězdami, středem pozornosti a obdivu.

Slovo, které kážeme, není našim majetkem. Je to slovo, které dostáváme nejen v tichosti modlitby a studia, ale také jeden od druhého. Komunita kazatelů by měla být místem, kde si předáváme svá nejhlubší přesvědčení, tak jako Marie Magdalská sdílela s bratry svoji víru ve vzkříšeného Pána. Generální rada se schází každou středu ke společné četbě evangelia. Naše promluvy jsou ovocem našeho společného rozjímání. Moderní pojetí autorství může způsobit, že si přivlastňujeme své vlastní nápady a myslíme si, že bratr, který je používá, je zloděj. Ale pouze bohatí věří v soukromé vlastnictví. Dělíme se o to, co jsme obdrželi, a jako mendikantští bratři bychom se neměli stydět žebrať o nápady.

Naše formace by nás také měla připravit na společné kázání při misiích. Ježíš rozeslal apoštoly po dvou. Je svůdné činit si nárok na svůj vlastní apoštolát a úzkostlivě jej hlídat před ostatními bratry. Je to má zodpovědnost, má starost, má sláva. Jestliže to děláme, pak kážeme pouze sebe. Humbert z Romaně nám říká, abychom si dávali pozor na lidi, „kteří zjistí, že kázání je zvlášť výborná práce a zcela se tomu věnují, protože chtějí být důležití“ („První Dominikáni“, op cit., str. 236). Podlehne-li tomuto pokušení, budeme si možná myslet, že my jsme ta radostná zvěst pro každého hladového. Nejradostnější vyučování, které jsem kdy vedl, bylo, když jsem učil věrouku v Oxfordu s dvěma dalšími bratry. Společně jsme připravili kurz a společně jsme chodili na přednášky. Snažili jsme se vzdělávat studenty tím, že jsme je uvedli do našich diskusí. Tím, že vstoupili do naší diskuse, našli svůj vlastní hlas a nezůstali jen pasivními příjemci výuky.

Každý bratr hovoří za celou komunitu. Nejznámější příklad pochází z počátků dobývání Ameriky. Když Antonio de Montesinos kázal proti příkoří páchaném na indiánech, městští úředníci ho šli udat převorovi. Převor však odpověděl, že když Antonio kázal, mluvila tak celá komunita.

To vše je v rozporu s individualismem, který je charakteristický jak pro moderní dobu, tak často i pro dominikány. Skutečně, individualismus je často pyšně považován za typický dominikánský rys. Je pravda, že naše tradice ctí svobodu a jedinečné dary každého bratra. Bohu díky. Plánování společných projektů v řádu může být hrozné. Jsme však bratři kazatelé a naši největší bratři, přestože jsou často zobrazováni samostatně, obvykle pracovali na společném poslání: Fra Angelico nebyl osamocený umělec, ale svojí zručností vychovával bratry; svatá Kateřina Sienská byla obklopena bratry a sestrami; Bartoloměj de Las Casas hájil spolu se svými bratry v Salamance práva indiánů. Congar a Chenu se vyznamenali jako členové komunity teologů. Dokonce svatý Tomáš potřeboval tým bratří, který by zapsal jeho slova.

Naše formace by nás tedy měla osvobodit od zeslabujících účinků současného individualismu a formovat nás jako bratry kazatele. Staneme se skutečně individuálními a silnými, jestliže se toho odvážíme. V některých částech světa, více postižených tímto individualismem, může být velkou výzvou pro vaši generaci vymyslet a uvést v chod nové způsoby společného hlásání evangelia. To můžete udělat. Mnoho mladých prochází formací, každý šestý bratr a přes tisíc noviců u mnišek a sester. Společně můžete vykonat více, než si nyní dokážeme představit.

ZÁVĚR

V roce 1217, krátce po založení řádu, svatý Dominik rozeslal bratry, protože „obilí na hromadě hnije“.

Poslal je na cestu bez peněz, jako apoštoly. Jeden z bratří, Jan z Navarry, však odmítl odejít do Paříže bez peněz v kapse. Přeli se, až nakonec Dominik podlehl a nějaké peníze mu dal. Tento případ některé bratry pohoršil, ale možná je to dobrý obraz naší formace. Nenavrhuji, aby vaši formátoři každé vaší žádosti vyhověli, ale aby naše formace byla zároveň přísná a soucitná, idealistická a realistická. Dominik vyzývá Jana, aby důvěřoval, nikoli však s arogantní sebejistotou, ale aby důvěřoval Pánu, který se o něj na cestě postará, a bratřím, kteří jej posílají. Když vidí, že ještě není tak daleko, má s ním slitování.

Modlím se, aby vám vaše formace pomohla růst v Dominikově důvěře a radosti. Řád potřebuje odvážné a radostné mladé muže a ženy, kteří nám pomohou založit řád na nových místech, jinde jej znovu obnovit a nacházet nové způsoby hlásání evangelia. Někdy, jako u bratra Jana, může vaše důvěra klopýtat. Můžete pochybovat o své síle vyjít na cestu, nebo dokonce o tom, zda to vůbec stojí za to. Kež tyto temné a nejisté chvíle přispějí k tomu, abyste rostli jako křesťané, kazatelé, bratři a sestry. Kež v těchto chvílích – nečekaně blízko – uslyšíte hlas, jak říká: „Koho hledáš?“

Váš bratr ve svatém Dominiku,

Fr. Timothy Radcliffe OP
magistr Řádu bratří kazatelů

IDI 5/99, Prot. N. 50/99/398

*vyšlo na pokračování v časopise dominikánské rodiny (Růža) 7–9/1999
přeložila Kateřina Ucháčová*